III

Andante sostenuto

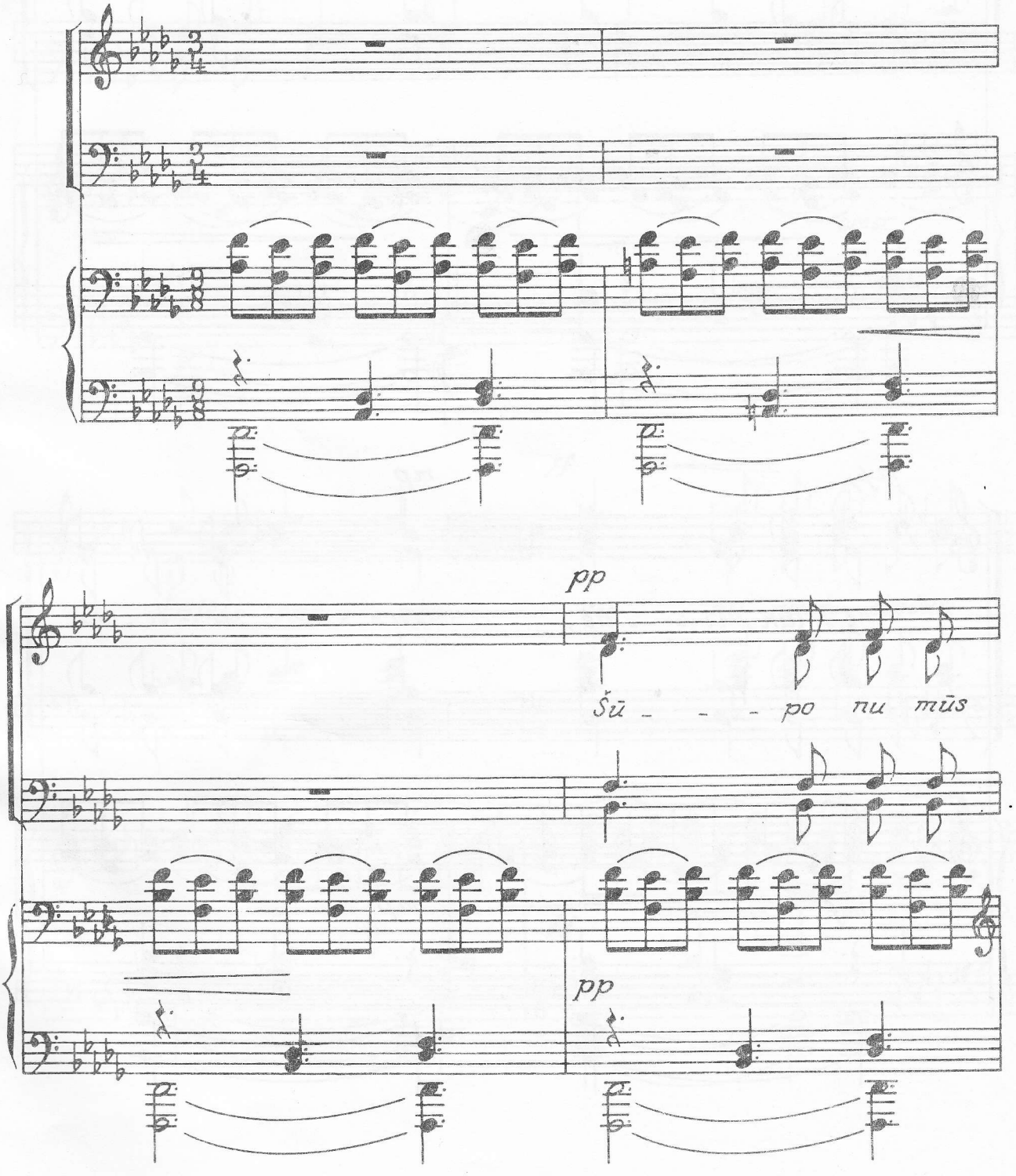

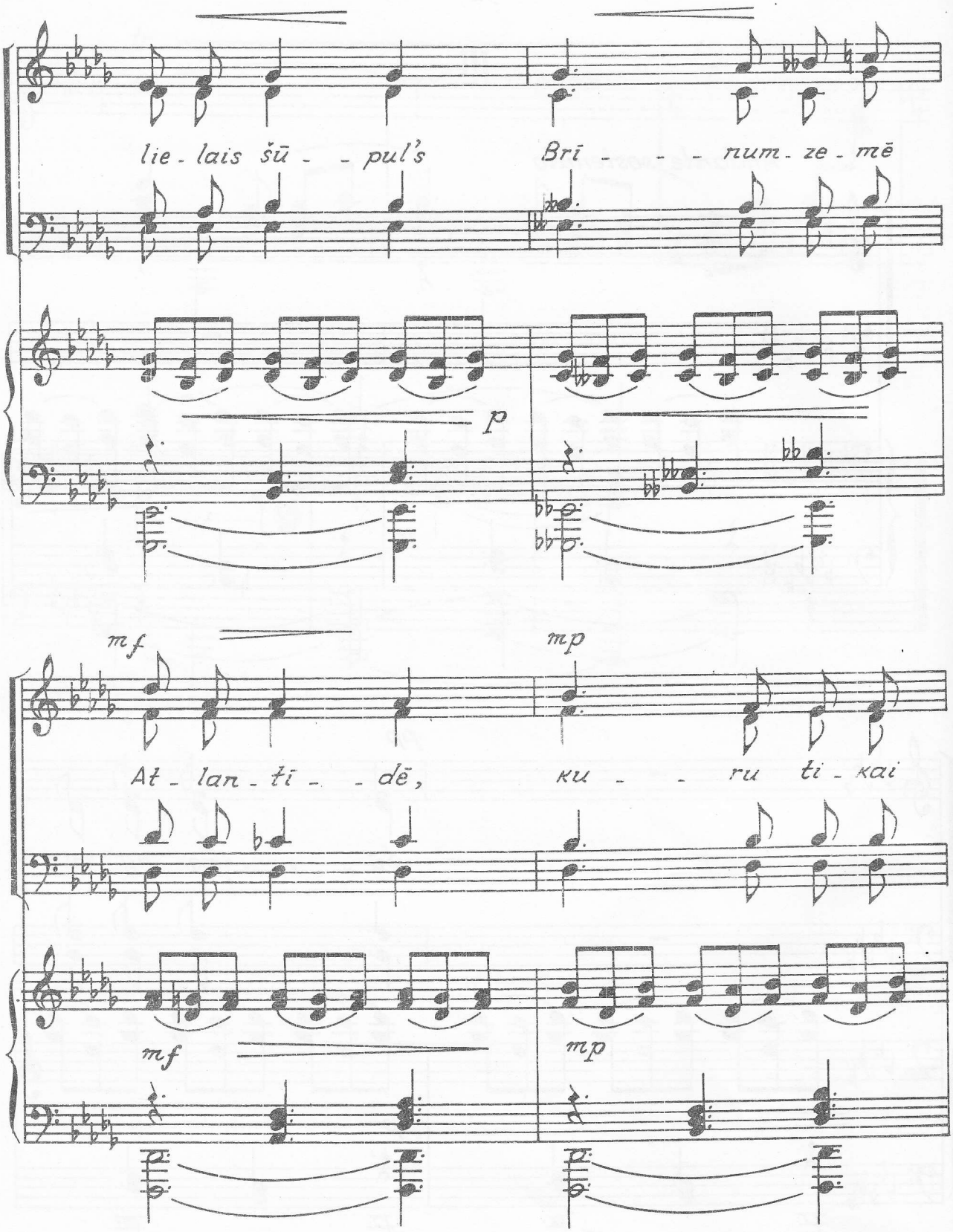
lie - lais šū - - pul's
Brī - - - num - ze - mē
p
mf
mp
At - lan - ti - - dē,
ku - - ru ti - kai
mf
mp

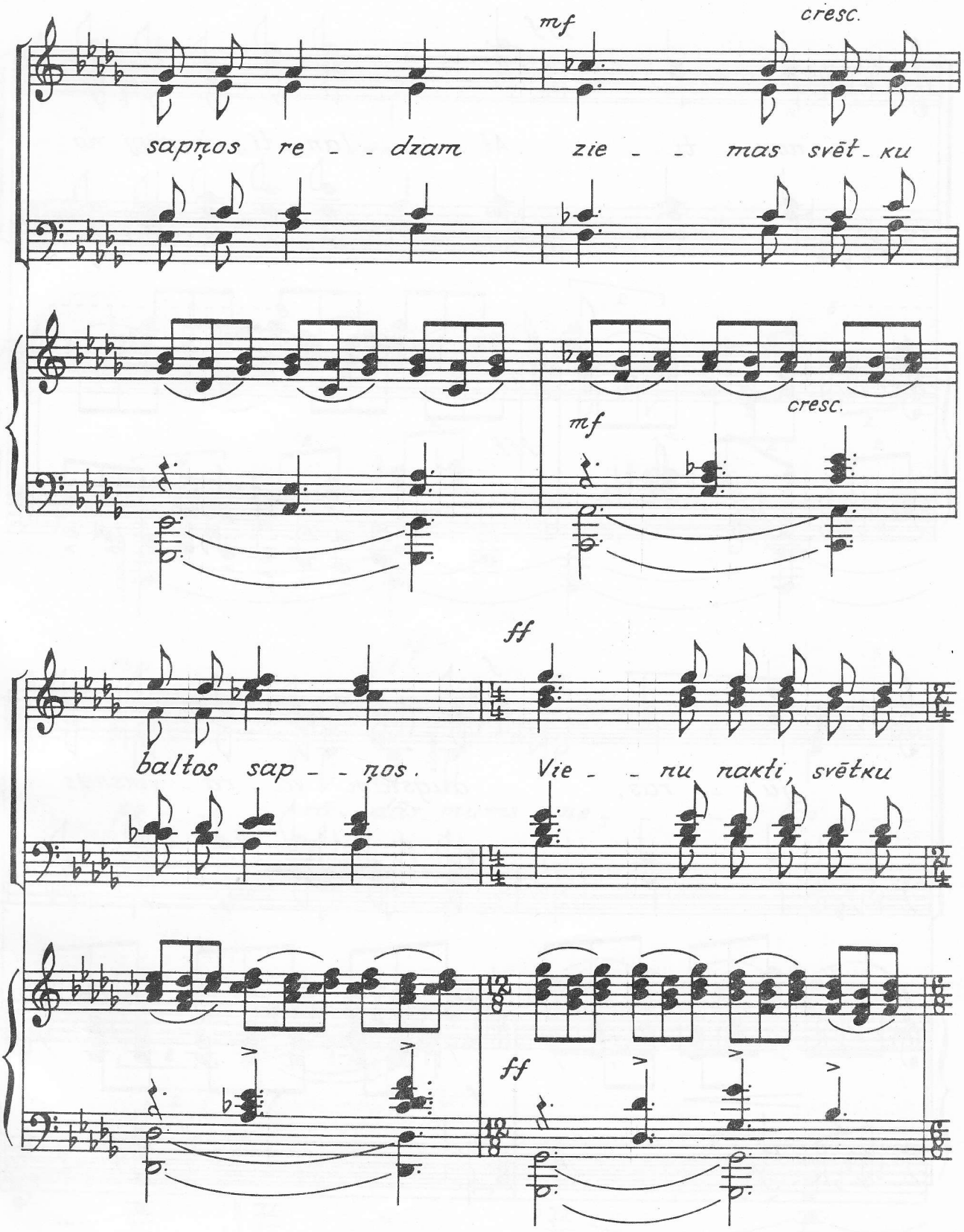
mf
cresc.
sapņos re - - dzam
zie - - mas svēt - ku
mf
cresc.
ff
baltos sap - - ņos.
Vie - - nu naktī, svētku
ff

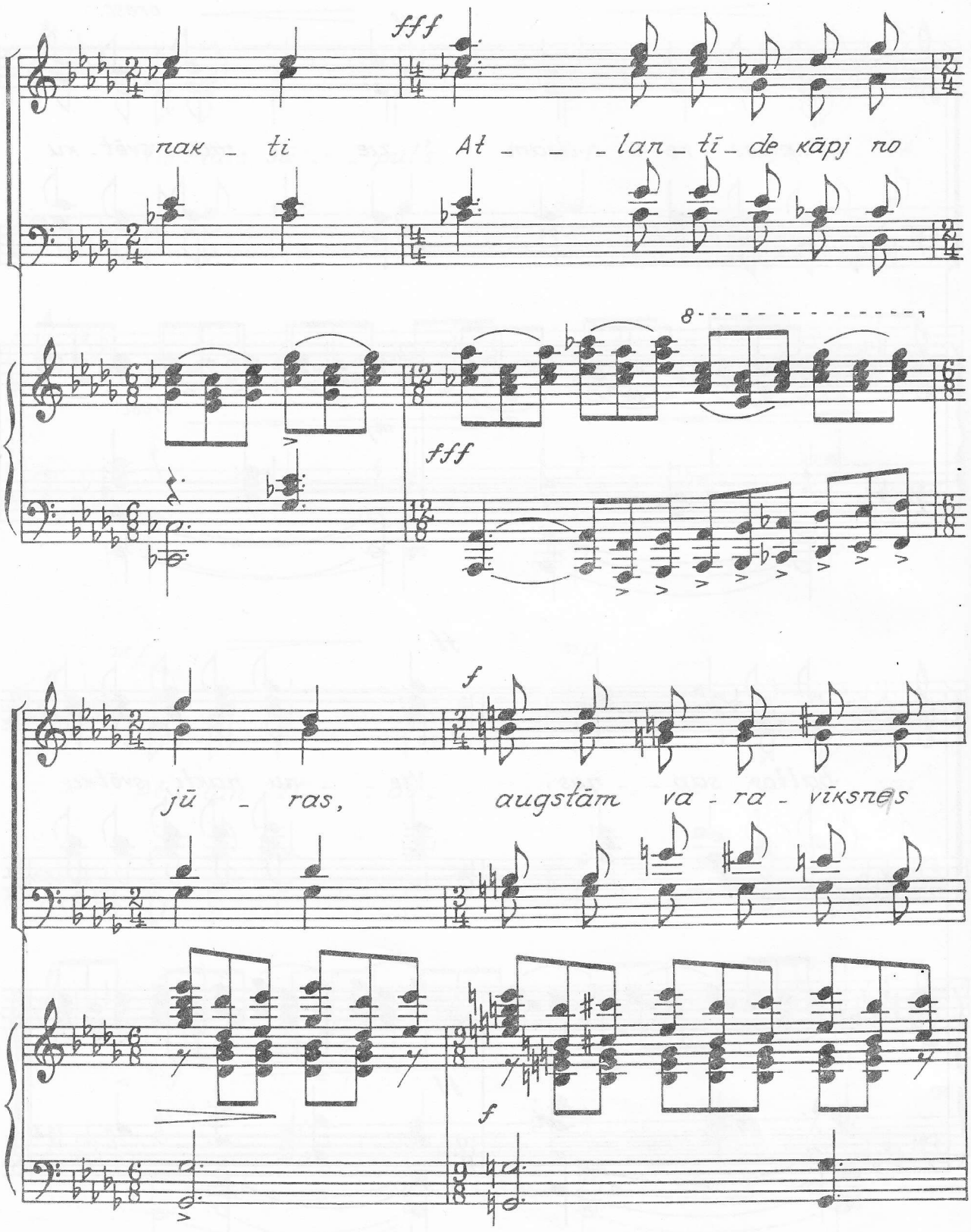
fff
nak - ti At - - - lan - tī - de kāpj no
8
fff
f
jū - ras, augstām va - ra - vīksnes
f

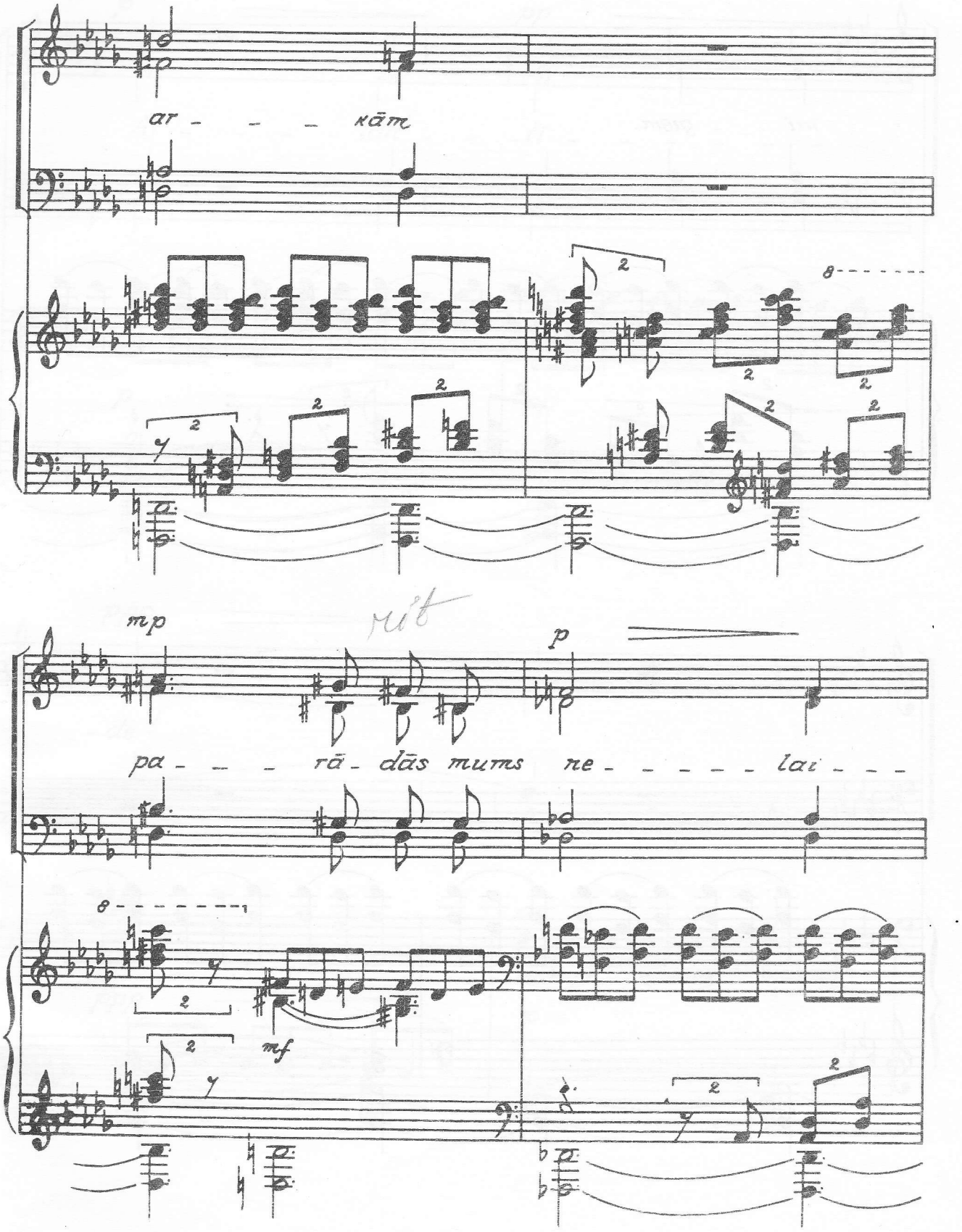
ar - - - kām
mp
mit
p
pa - - - rā - dās mums ne - - - - - lai - - -
mf

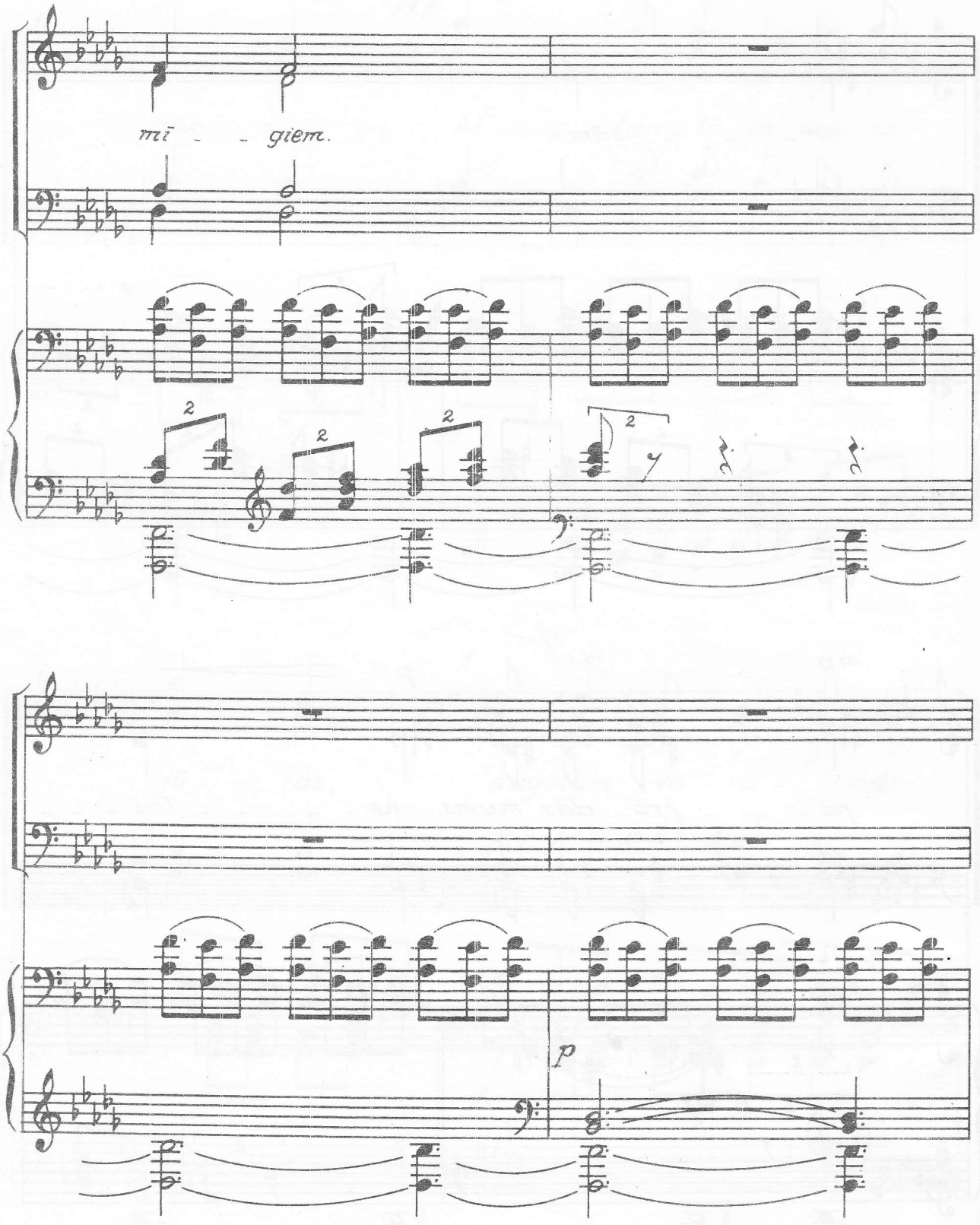
mi - - giem.
2
2
2
2
p

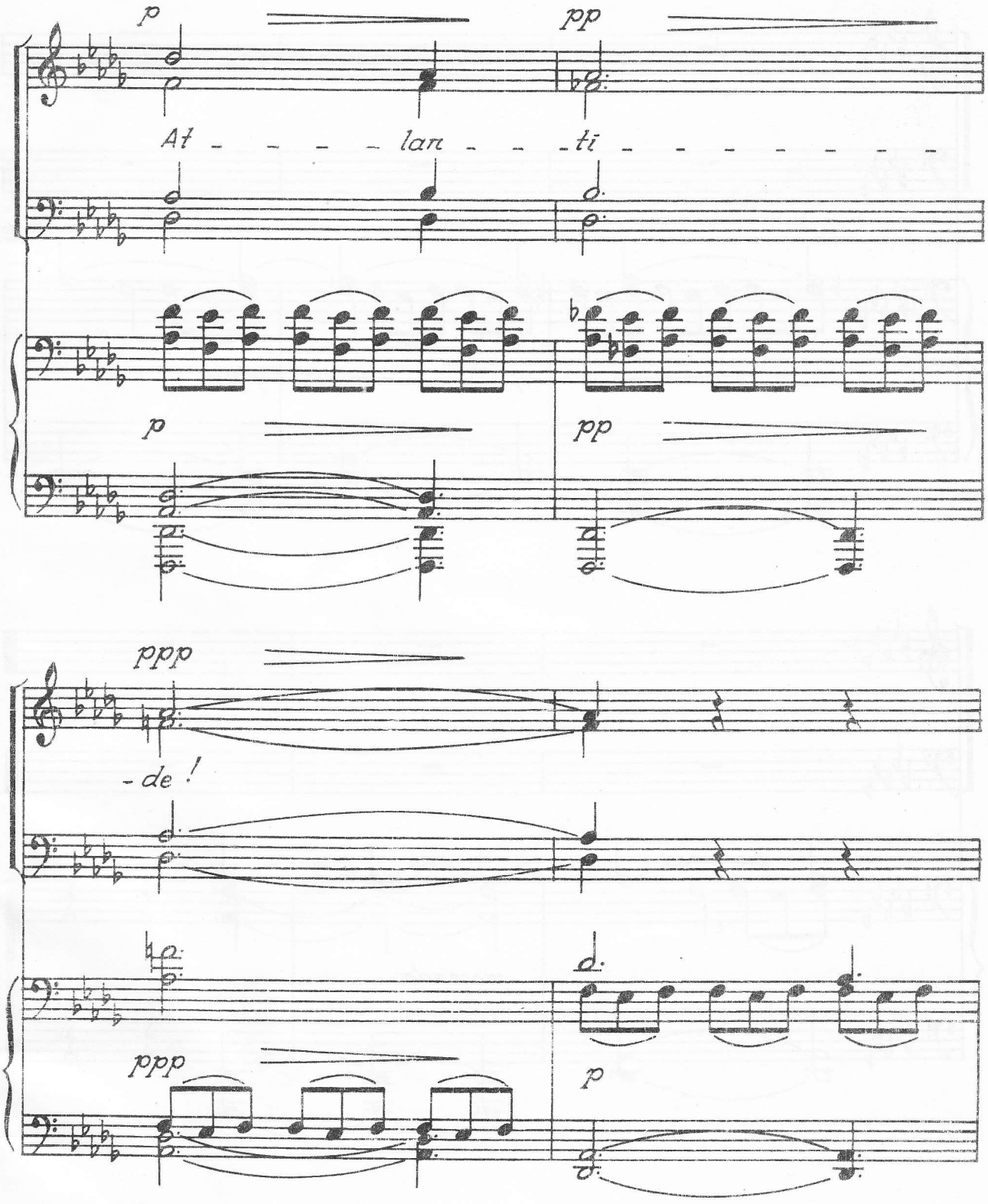
p
pp
At - - - - - lan - - - ti - - - - - - - - -
p
pp
ppp
- de !
ppp
p

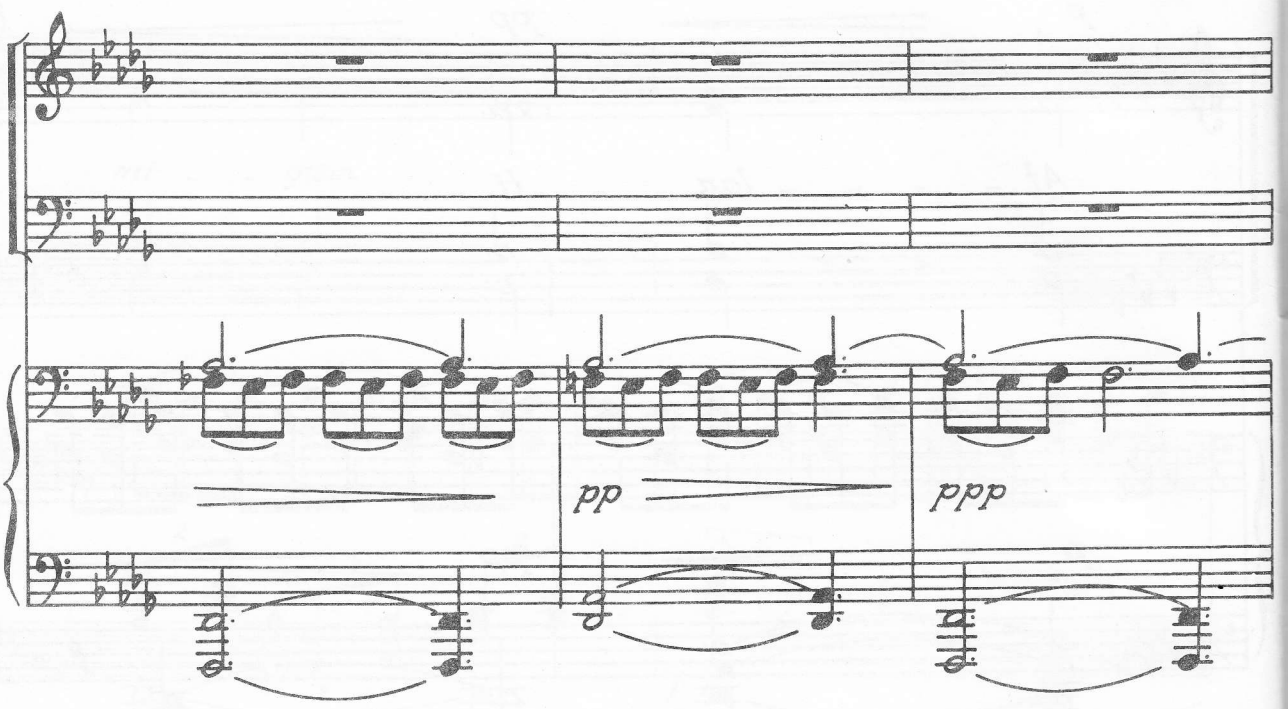
pp
ppp

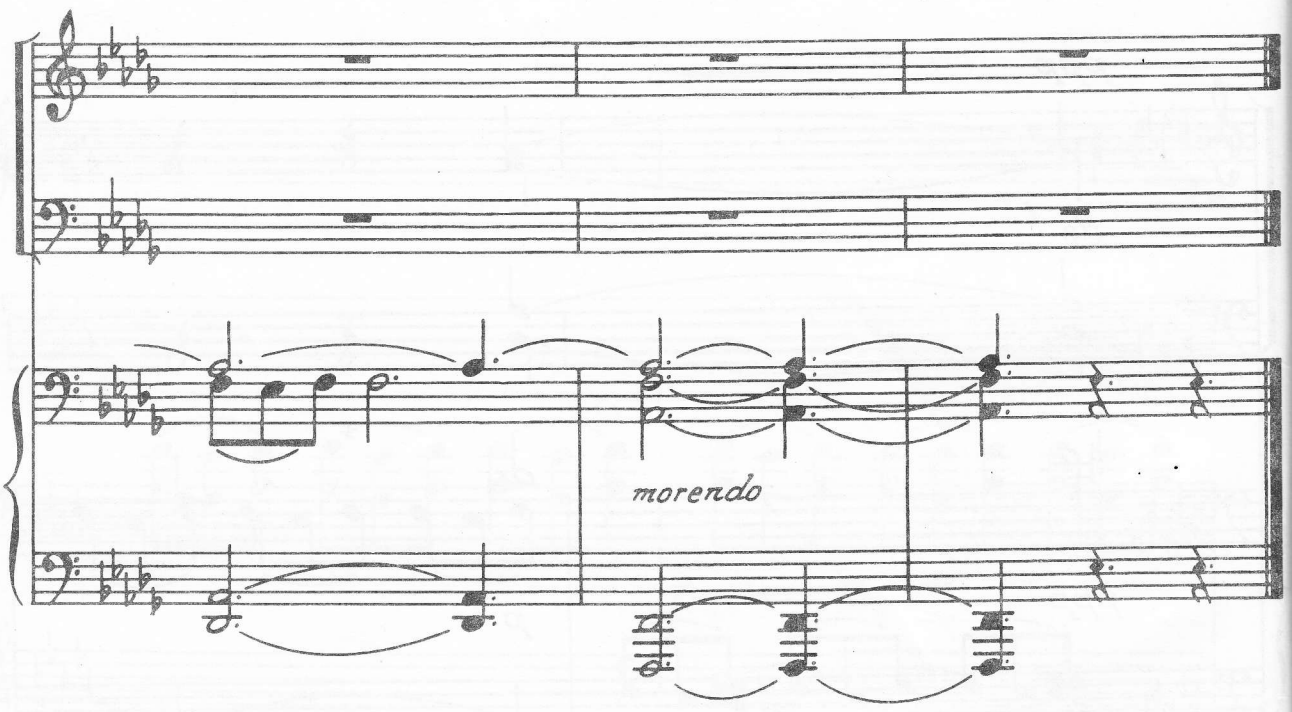
morendo

PĒTERIS BARISONS

BRĪNUMZEME

JĀŅA AKURATERA VĀRDI

RĪGA

EMILA MELNGAIĻA TAUTAS MĀKSLAS CENTRS

LATVIJAS KORU ASOCIĀCIJA

Pēteris Barisons (1904. 18.IV - 1947. 13.VII) - pedagogs, Latvijas Konservatorijas profesors, diriģents, viens no 30/40. gadu izcilākajiem latviešu komponistiem. Vecmeistara Jāzepa Vītola audzēknis.

Pētera Barisona skaņdarbu sarakstā līdzās simfoniskajiem opusiem (divas simfonijas, programmatiski tēlojumi, svītas u.c.), instrumentālajiem kamerskaņdarbiem (stīgu kvartets, divas klavieru sonātes, klavieru, vijoles, čello miniatūras), nozīmīga vieta ir vokālajiem žanriem: pirmām kārtām harmoniski kolorītajām kora partitūrām, pārdzīvojumā patiesīgajām solo dziesmām, lietpratīgajām latviešu tautas dziesmu apdarēm. Daudzas viņa romantiski jūsmīgās, tautiski patriotiskās *a capella* kora kompozīcijas ("Mūzai", "Zilie sapņu kalni", "Kā sniegi kalnu galotnēs", "Latvijā"u.c.) ir sava veida muzikālais etalons vēlākā goda kordarbu autoriem (īpaši komponistam Aldonim Kalniņam). Pēterim Barisonam bijusi laime jau kopš VIII (1933.) Vispārējiem latviešu Dziesmu svētkiem būt pārstāvētam mūsu amatiervienību *kopkora* repertuārā, apbrīnojamā noturībā pēckara gados (no X līdz pat XXI - 1993. gada vasaras sarīkojumiem), dzīvojot neoficiālās svētku himnas "Dziesmai šodien liela diena" (Arvīda Skalbes dzeja) nacionālā pašlepnuma piestrāvotajās skaņās. Nežēlīgais liktenis bija lēmis, ka komponists aizgāja no dzīves savas pēdējās kordziesmas triumfu tā i nepieredzējis...

Starp četrām Pētera Barisona *vokāli instrumentālām* kompozīcijām vislielāko sabiedrības ievērību pelnīti ieguvusi kantāte "Brīnumzeme" (Jāņa Akuratera dzeja). Kopš pirmatskaņojuma 1938. gada 20. janvārī (slavenais Reitera koris, Latvijas Radio orķestris, solisti - Konstance Bērziņa, Viktors Stots, diriģents Teodors Reiters) tā nemitīgi dzirdama visdažādāko koru, solistu un diriģentu interpretācijās.

Kantātei trīs daļas. *I - Largo*: uz simfoniskā orķestra iztēlojoši aijājošā, it kā jūras mierīgu viļņojumu tēlojošā fona skan teiksmaini leģendārs baritona solo kopā ar jaukto kori. Klausītājam pirmajā mirklī var likties, ka komponista un dzejnieka episki balādiskajā gleznā risināts Okeāna dzelmē sen nogrimušās teiku zemes - Atlantīdas stāsts. Taču romantiski emocionālajā mūzikas risinājumā drīz vien atklājas poētiskās alegorijas pamatideja: neaizsniedzamā Atlantīda ir visu mūsu - klausītāju un atskaņotāju sen aizgājušo bērnu dienu *brīnumzeme*...

Ka tieši tās apdziedājumam veltīta impresionistiskās mākslas rosinājumos sakņotā partitūra, labākā liecība kantātes *II daļa - Allegro moderato*. Tas ir spilgta saules mirdzuma un bērnišķīgas rotaļības piestrāvots soprāna solo - sieviešu kora tēls. Pastorāli pavasarīga aina. Romantiskais sapnis nu pārvērties īstenībā: līdz ar pļavu un mežu krāsainību, pakalnu un ieleju mirgojumu mūsu priekšā atkal bezbēdīgā bērnībā. Lūk, īstā laimības sala - augšām celtā Atlantīda...

Bet vīzija ir īsa. Ar kantātes *III daļu - Andante sostenuto*, meistarīgā, krāšņā partitūra klausītāja iztēlē atsauc skaņdarba I daļas noskaņas. Tikai nu uz mirkli skatītās un atkal par jaunu zaudētās Atlantīdas-Brīnumzemes atmiņas uzjundī izmisuma un traģikas pārpilnas izjūtas. Komponists, dzejnieks it kā kaismi pretojas it visu cilvēku dzīves nolemtībai: saulainās bērnības dienas uz mūžu zudušas. Tās pieredzēt no jauna vairs nav iespējams...

Pētera Barisona un Jāņa Akuratera "Brīnumzeme" pieder pie XX gadsimta pirmās puses latviešu romantiskās mākslas nemirstīgākajiem meistardarbiem.

Oļģerts Grāvītis,
LMA profesors